

THE ONE

สาระทะเบียน-บัตรฯ

ว่าที่ร้อยตรี ศราวุธ จันทวงศ์
ผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน

คำนำ

12 สิงหาคม ของทุกปีเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ถือเป็น “วันแม่แห่งชาติ” ของปวงชนชาวไทย ทุกภาคส่วนต่างพร้อมใจแสดงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านที่มีต่อประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ให้ได้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน

ตามที่กรมการปกครองได้จัดทำโครงการประเมินผลศาลเจ้ามาตฐาน ประจำปี พ.ศ. 2566 โดยให้จังหวัดและกรุงเทพมหานครที่มีศาลเจ้าที่ขึ้นทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยที่กุศลสถาน ชนิดศาลเจ้า พระพุทธศักราช 2463 และประสงค์จะเข้าร่วมโครงการประเมินผลศาลเจ้ามาตฐาน ปี พ.ศ. 2566 คณะกรรมการประเมินผลศาลเจ้ามาตฐาน ได้ดำเนินการประเมินตามหลักเกณฑ์ ศาลเจ้ามาตฐาน ประจำปี พ.ศ. 2566 มีศาลเจ้าที่ผ่านเกณฑ์ การประเมิน จำนวน 66 ศาลเจ้า สำนักบริหารการทะเบียนก็ขอแสดงความยินดีด้วยและขอให้ศาลเจ้า ที่ผ่านเกณฑ์มาตฐาน จงรักษามาตฐานนี้ตลอดไป

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นสำคัญที่ได้นำมาตรการควบคุมการทุจริตสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน มาเป็นแนวทางให้กับผู้ปฏิบัติงานได้ศึกษาเรียนรู้ และแก้ไขได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะหน้าที่ และความรับผิดชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตให้ทำบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้เคยแจ้งแนวทางการดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนให้อำเภอ/เขต/เทศบาล และเมืองพัทยา ถือปฏิบัติทั้งในเรื่องการตรวจสอบข้อเท็จจริง การดำเนินการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน การแก้ไข (เหยียวยา) ปัญหาทางทะเบียน การดำเนินการทางคดีอาญา การดำเนินการทางวินัย การรายงานผลการดำเนินการ และการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถติดตามอ่านได้ในฉบับครับ

กำเนิดนามสกุล

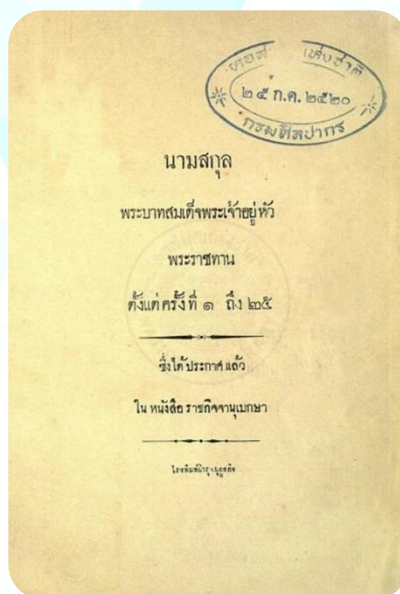
ในอดีตคนไทยสมัยกรุงสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยา ไม่มีนามสกุลใช้ จนกระทั่ง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แห่งราชวงศ์จักรี ทรงดำริเห็นว่า สมควรจะมีบัญญัติวิธีจดทะเบียนคนเกิด คนตายและทำงานสมรส ให้เป็นการมั่นคง ชัดเจนสืบไป และวิธีจดทะเบียนอันนี้ย่อมอาศัยสอบสวนดำหิริรูปพรรณสัณฐานบุคคล และ เทือกเถาเหล่ากอสืบมาแต่บิดามารดาใด ให้ได้ความแม่นยำก่อนจึงจะทำได้ เพื่อจะให้ป็นผลสำเร็จ ดังพระราชประสงค์นี้ ทรงดำริว่าบุคคลทุกคนจำต้องมีทั้งชื่อตัวและชื่อสกุล และวิธีขนานนามสกุลนั้น ควรให้ใช้แพร่หลายทั่วถึงประชาชนพลเมืองตลอดทั่วพระราชอาณาจักร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช 2456 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย ที่กำหนดให้ชื่อของคนไทยทุกคนต้องประกอบด้วยชื่อตัวและชื่อสกุล โดยให้ความหมายของชื่อตัว คือ ชื่ออันใดให้แก่ เด็กตั้งแต่กำเนิด และชื่อสกุลเป็นชื่อประจำวงศ์สกุลซึ่งสืบเนื่องมาแต่บิดาถึงบุตร ต่อมาได้มี พระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ โปรดเกล้าฯ ประกาศพระราชทานนามสกุล เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พระพุทธศักราช 2456 จำนวน 102 นามสกุล โดยมีนามสกุลแรกของประเทศไทย คือ สุขุม พระราชทาน ให้แก่เจ้าพระยายมราช (ปั้น) เสนาบดีกระทรวงนครบาล ในรัชสมัยของพระองค์ได้พระราชทานชื่อสกุล ทั้งหมด 6,464 นามสกุล

นามสกุลที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แก่ผู้ที่สืบต่อจากราชตระกูล ทรงพระราชดำริ เห็นว่า นามสกุลสำหรับราชตระกูลนั้น ครั้นเมื่อกาลนานไปหลายชั้นชั่วบุรุษ ก็จะไปปะปนกับนามสกุลสามัญ จนจะทราบไม่ได้ว่า นามสกุลไหนสำหรับราชตระกูล เพราะไม่มีเครื่องหมายเป็นที่สังเกต จึงกำหนดให้มีคำว่า “ณ กรุงเทพ” เพื่อเป็นเครื่องหมายสำหรับราชตระกูล โดยมีพระบรมราชโองการฯ ประกาศเพิ่มเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล เมื่อวันที่ 1 มกราคม พระพุทธศักราช 2458 จำนวน 74 ราชตระกูล ต่อมาทรงพระราชดำริพิจารณาเห็นว่า พระบรมราชวงศ์นี้ เดิมเป็นสกุลมหาศาล อันหนึ่งอยู่ในพระนครศรีอยุธยาเมื่อเป็นราชธานี ควรจะใช้นามให้ตรงกับมูลเหตุแห่งพระราชพงศาวดาร ให้ชัดเจน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนาม “ณ กรุงเทพ” เป็น “ณ อยุธยา” แทนตั้งแต่วันมหาจักรีที่ 6 เมษายน พระพุทธศักราช 2468 กรณี หม่อมเจ้า ซึ่งทรงสถาปนาให้มีพระเกียรติยศเป็น พระองค์เจ้านั้นไม่ต้องใช้นามสกุลต่อท้ายพระนาม และถ้าเป็นหม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ไม่ต้องใช้สร้อย “ณ อยุธยา” เพราะมีคำแสดงศักดิ์ในราชตระกูลปรากฏอยู่แล้ว ตามประกาศให้หม่อมเจ้า ใช้นามสกุล วันที่ 5 มิถุนายน พุทธศักราช 2472

นอกจากนี้ยังได้มีพระบรมราชโองการฯ ประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ “ณ” นำหน้านามสกุล เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พระพุทธศักราช 2458 ประกาศห้ามมิให้อาณาประชาราษฎร์ และมิให้อาณัติที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธยมาใช้เป็นนามสกุล วันที่ 2 มีนาคม พระพุทธศักราช 2458 และประกาศห้ามมิให้อาณาประชาราษฎร์มาประกอบศัพทอื่นมาใช้เป็นนามสกุล วันที่ 5 สิงหาคม พระพุทธศักราช 2459

กรณีบุคคลทั่วไปตามกฎหมายฉบับแรกนั้น กำหนดให้ครอบครัวโดยยังไม่มีชื่อสกุล ให้เสนาบติ ผู้เป็นเจ้ากระทรวงบังคับราชการท้องที่อำเภอทั้งในกรุงแลหัวเมือง มีหน้าที่คิดชื่อสกุลแลพิมพ์ลงเป็นบานจำหน่ายให้แก่รายอำเภอท้องที่ทุกตำบล เพื่อเป็นเค้าให้ราษฎรผู้ต้องการได้เลือกถือเอาชื่อนั้น ๆ โดยมีข้อห้ามข้อหนึ่ง คือ อย่าให้ซ้ำกับชื่อซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้วในแขวงอำเภอท้องที่เดียวกันหรือท้องที่ติดต่อกัน มีผลทำให้มีชื่อสกุล ที่อยู่ห่างไกลคนละจังหวัดจึงมีชื่อสกุลซ้ำได้ ดังมีพระบรมราชโองการในการขานนามนามสกุลว่าด้วยเกณฑ์เลือกนามสกุลว่า นามสกุลถึงจะซ้ำกันบ้าง ก็ไม่สู้อัศจรรย์ เพราะเมื่อหมู่มากจะไม่ให้ซ้ำบ้าง ย่อมเป็นการยากถึงในเมืองอื่น ๆ เขาก็ต้องยอมให้ซ้ำบ้าง ต่อมาได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช 2484 และพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 มีข้อกำหนดห้ามการจัดตั้งชื่อสกุลที่ซ้ำกับชื่อสกุล ซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้ว ดังนั้น ชื่อสกุลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2456 จนถึง พ.ศ. 2484 จึงมีชื่อสกุลที่ซ้ำได้ และตั้งแต่ พ.ศ. 2489 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน ชื่อสกุลจะซ้ำกันไม่ได้

แนวทางปฏิบัติกรณีพระภิกษุ สามเณร ขอมิบัติประจำตัวประชาชน

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอมิบัติของพระภิกษุ สามเณร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจหลักฐานเอกสารว่ามีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนดไว้แล้ว ก็ให้จัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้ต่อไป ดังนี้

1. กรณีมีชื่อและรายการในสำเนาทะเบียนบ้านวัด

1.1 พระภิกษุที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาหลักฐานหนังสือสุทธิประกอบกับหลักฐานที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ของพระภิกษุ โดยวงเล็บชื่อตัวชื่อสกุล ต่อท้ายสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทาน

1.2 พระภิกษุที่ไม่เคยได้รับพระราชทานสมณศักดิ์

(1) “พระมหา” พระภิกษุที่สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยค จนถึงเปรียญธรรม 9 ประโยค หลังจากที่ได้รับพระราชทานแต่งตั้งเป็นเปรียญธรรมประจำปีแล้ว ผู้สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยค สามารถใช้นำนามานามชื่อว่า “พระมหา” ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาหลักฐานหนังสือสุทธิกับประกาศนียบัตรสอบเปรียญธรรมของพระภิกษุ โดยระบุคำว่า “พระมหา” แล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุลของพระภิกษุ

(2) “พระ” หรือ “สามเณร” ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาหนังสือสุทธิ และใช้คำว่า “พระ” หรือ “สามเณร” แล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุลของพระภิกษุหรือสามเณร แล้วแต่กรณี

2. กรณีมีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน

2.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แนะนำพระภิกษุ สามเณร ให้แจ้งย้ายที่อยู่จากทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านเข้าทะเบียนบ้านของวัด แล้วขอแก้ไขคำนำหน้านาม หรือสมณศักดิ์

2.2 ในกรณีที่แนะนำตามข้อ 2.1 แล้ว แต่หากพระภิกษุ สามเณร ยังคงยืนยันที่จะใช้สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านเป็นหลักฐานในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน

(1) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชี้แจงประกาศมหาเถรสมาคม เรื่อง ภิกษุสามเณร เชื่อนามแสดงสถานะไม่แน่นอนว่าเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์และมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 21/2523 ลงวันที่ 19 กันยายน 2523 ปรับโทษสึกมาแล้วทุกราย

(2) หากยังยืนยันความประสงค์ดังกล่าวอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้ โดยใช้คำนำหน้านาม ชื่อตัว ชื่อสกุลตามที่ปรากฏในทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน สำหรับการถ่ายรูป ให้ห่มจีวรตามสภาพของพระภิกษุสามเณร แล้วให้หมายเหตุในคำขอมีบัตร (บ.ป.1) ว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงประกาศมหาเถรสมาคม เรื่อง ภิกษุสามเณรเชื่อนามแสดงสถานะไม่แน่นอนว่าเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์และมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 21/2523 ลงวันที่ 19 กันยายน 2523 ให้พระภิกษุผู้ขอมีบัตรทราบแล้ว” และให้หมายเหตุไว้ในบันทึกเหตุการณ์ขณะถ่ายรูปถ่ายว่า “พระภิกษุยื่นคำขอมีบัตรหมายเลข...” แล้วรวบรวมเอกสารรายงานจังหวัด และให้จังหวัดแจ้งกรมศาสนา เพื่อเป็นการประสานการปฏิบัติ

3. หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

3.1 หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท 0309.3/ว 20022 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 และหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท 0309.3/ว 1500 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2546 เรื่อง การใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุ สามเณร

3.2 หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท 0309.2/ว 7552 ลงวันที่ 26 มิถุนายน 2550 และหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท 0408/ว 925 ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2533 เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีพระภิกษุ สามเณรขอมีบัตรประจำตัวประชาชน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารการทะเบียน

การจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างชาติ

1. เงื่อนไขในการสมรส มีดังนี้

1.1 ชายและหญิงมีอายุครบสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ (ม.1448)

1.2 สมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริต หรือเป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ (ม.1449)

1.3 ชายหญิงเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาจะทำการสมรสกันไม่ได้ และไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (ม.1450)

1.4 ผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมจะสมรสกันไม่ได้ (ม.1451 , 1598/32)

1.5 ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้ (ม.1452)

1.6 หญิงที่สามีตายหรือการสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อสิ้นสุดการสมรสผ่านไปแล้วไม่น้อยกว่า 310 วัน เว้นแต่ (ม.1453)

- คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น
- สมรสกับคู่สมรสเดิม
- มีใบรับรองแพทย์ว่าได้ตั้งครรภ์
- มีคำสั่งศาลให้สมรสได้

1.7 ผู้เยาว์จะทำการสมรสต้องได้รับความยินยอม (ม.1455,1456)

1.8 การสมรสจะมีได้เฉพาะเมื่อได้จดทะเบียนแล้ว (ม.1457)

1.9 การสมรสจะทำได้เมื่อชายหญิงยินยอมเป็นสามีภรรยา กัน และต้องแสดงการยินยอมให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และนายทะเบียนต้องบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย (ม.1458)

หมายเหตุ 1. เงื่อนไขการสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างชาติเหมือนกับเงื่อนไขการสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลไทยทุกประการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว

2. บุคคลต่างชาติต้องนำหนังสือเดินทางเพื่อยืนยันตัวบุคคลและหนังสือรับรองสถานภาพการสมรสเพื่อยืนยันว่าตนเองมิได้มีคู่สมรสอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1452 โดยเอกสารดังกล่าวต้องแปลและรับรองโดยกรมการกงสุลกระทรวงการต่างประเทศมาประกอบการยื่นคำร้องด้วย

2. ขั้นตอนการจดทะเบียนสมรส

2.1 ผู้ร้องแจ้งความประสงค์ต่อนายทะเบียนโดยลงชื่อในคำร้องตามแบบ คร.1 ที่นายทะเบียนเป็นผู้บันทึกข้อความและจัดพิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ให้

2.2 นายทะเบียนตรวจสอบ

- หลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ สำหรับบุคคล ซึ่งไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมาย หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว

- สำเนาทะเบียนบ้าน

- หนังสือให้ความยินยอม (กรณีผู้ร้องขอยังไม่บรรลุนิติภาวะและผู้มีอำนาจ ให้ความยินยอมไม่ได้มาด้วย)

- ผู้มีอำนาจให้ความยินยอม (กรณีผู้ร้องขอยังไม่บรรลุนิติภาวะและผู้มีอำนาจ ให้ความยินยอมมาด้วยตนเอง)

- ผู้ร้องขอเคยจดทะเบียนสมรสมาก่อนหรือไม่ หากหย่าแล้วต้องตรวจสอบหลักฐาน การหย่า หรือคู่สมรสตาย ให้ตรวจสอบหลักฐานการตาย

- คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลที่ให้จดทะเบียน (กรณีมีคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล)

- พยานอย่างน้อย 2 คน

- ตรวจสอบคุณสมบัติการสมรสของผู้ร้องทั้งสองฝ่ายว่าเป็นไปตามเงื่อนไข แห่งการสมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่

2.3 เมื่อนายทะเบียนเห็นว่าผู้ร้องทั้งสองฝ่ายมีคุณสมบัติการสมรสเป็นไปตามเงื่อนไข แห่งการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้นายทะเบียนดำเนินการให้

หมายเหตุ 1.ขั้นตอนการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างชาติ เหมือนกับการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลสัญชาติไทยตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.2541

2. ผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรส ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต แห่งใดแห่งหนึ่งโดยไม่ต้องคำนึงถึงภูมิลำเนาของผู้ร้อง (ม.5 พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.2478)

จุดเริ่มต้นของสถานะภรรยาสมัยปัจจุบัน

สตรีมีฐานะเป็นภรรยาภายหลังการแต่งงานแล้ว การมีคู่ครองหรือมีสามีจะมีความหมายและความสำคัญอย่างมากต่อชีวิตของสตรีสมัยต้นรัตนโกสินทร์ แม้ว่าชายหนุ่มและจะผูกสมักรักใคร่กันเองแล้ว แอบหนีไปอยู่กินกันฉันสามีภรรยา แต่สังคมสมัยก่อนยังคงไม่ยอมรับเมื่อถูกจับได้ ก็ต้องโทษตาม “พระไอยการลักษณะผิดเมีย” เพราะสมัยก่อน พ่อแม่มีอิทธิพลหรือมีบทบาทสำคัญในการเลือกคู่ครองให้กับบุตรชายหญิง สถานภาพของภรรยา สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ “เมียกลางเมือง” หมายถึง ภรรยาที่พ่อแม่จัดการให้แต่งงานกับลูกชายของตน มีการสู่ขอ เรียกสินสอด และขันหมากตามประเพณี ถือว่า เป็นภรรยาหลวง เมียกลางเมืองจะถือศักดินาครึ่งหนึ่งของสามี “ภรรยาพระราชทาน” หมายถึง ภรรยาที่พระมหากษัตริย์พระราชทานมา เพื่อตอบแทนความดีความชอบ ภรรยาพระราชทานจะถือศักดินาเท่ากับเมียกลางเมือง “เมียกลางนอก” หมายถึง อนุภรรยาที่ชายขอมาเลี้ยง จะถือศักดินาครึ่งหนึ่งของเมียกลางเมือง “เมียกลางทาส” หมายถึง ทาสที่ผู้ชายได้ตัวมาเป็นภรรยา หากมีลูกด้วยกัน ศักดินาจะเท่ากับเมียกลางนอก ภรรยาทั้งสี่ประเภท มีสถานภาพเสมือนทรัพย์สินของสามี สามีมีสิทธิยกภรรยาให้ใครก็ได้ และยังมีสิทธิจะขายภรรยาของตนโดยไม่จำเป็นต้องบอกให้เจ้าตัวรับรู้ หรือยินยอม ก็ได้ด้วยเหตุที่กฎหมายให้สิทธิสามีเหนือภรรยาเช่นนี้ ทำให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงมีพระราชปรารภว่า เมืองไทยในสมัยของพระองค์นั้น “ภรรยาเป็นดังสัตว์เดรัจฉาน” หรือเห็นว่า “ผู้หญิงเป็นควาย ผู้ชายเป็นคน” จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้เจ้าจอมและพนักงานฝ่ายในกราบถวายบังคมลาออกจากราชการกลับมาอยู่บ้านหรือมีสามีใหม่ได้ นอกจากเจ้าจอมมารดาเท่า่นั้นที่มีได้พระราชทานพระบรมราชาอนุญาต เพราะได้มีพระโอรสหรือพระธิดากับพระองค์แล้วพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงเป็นแบบอย่างของการมีพระมเหสีเพียงพระองค์เดียว ไม่ทรงมีพระสนมหรือเจ้าจอมเลย นอกจากนี้ในรัชสมัยของพระองค์ยังมีการตรากฎหมายสำคัญฉบับหนึ่งเรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะผิดเมีย พ.ศ. 2473” พระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นจุดพลิกผันโครงสร้างของครอบครัวไทยสมัยโบราณ ที่ผู้ชายนั้นมีภรรยาหลายคน อันเป็นวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกมานาน การจะเปลี่ยนค่านิยมในสังคมแบบดั้งเดิม มาเป็นสังคมผัวเดียว เมียเดียว จึงมิใช่เรื่องง่าย พระองค์ทรงใช้วิธีการละมุนละม่อม ด้วยการตราพระราชบัญญัติในปี พ.ศ. 2473 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2475 พระราชบัญญัติฉบับนี้ระบุให้มีการจดทะเบียนสมรสจดทะเบียนหย่า และจดทะเบียนรับรองบุตร เพื่อทดแทนธรรมเนียมดั้งเดิมเป็นครั้งแรก ในสังคมไทยต่อมาได้มีการนำเอาสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ มารวมไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยเรื่องครอบครัว ประกาศเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ทำให้มีการยอมรับหลักการมีภรรยาชอบด้วยกฎหมายเพียงคนเดียวในปัจจุบัน

มาตรการแก้ไขปัญหาการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

เนื่องจากในปัจจุบันพบว่ามีแนวโน้มการกระทำทุจริตทางทะเบียนเป็นจำนวนมาก จึงได้กำหนดมาตรการควบคุมการทุจริตสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน โดย “สำนักทะเบียนกลางจะทำการถือรายการบุคคลที่ไม่มีความเคลื่อนไหวทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เป็นเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป” และ “กรณีการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนที่มีอายุเกิน 15 ปีขึ้นไป ที่ไม่มีรายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนมาก่อน” ทั้งนี้ หากมีผู้ยื่นขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ให้อำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และเมืองพัทยา ที่รับคำขอมีบัตร จะต้องรวบรวมเอกสาร พร้อมความเห็น แจ้งสำนักทะเบียนกลางเพื่อขอปลดถือรายการบุคคลตามมาตรการ การแก้ไขปัญหาการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนที่ กรมการปกครอง ได้มีหนังสือ กระทรวงมหาดไทย ลับ ด่วนที่สุด ที่ มท 0309.6/ว 19 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2566 และ หนังสือ กระทรวงมหาดไทย ลับ ด่วนที่สุด ที่ มท 0309.6/3996 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2566 ซึ่งมาตรการ ควบคุมการทุจริตสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชนดังกล่าว มีความมุ่งหมายที่จะแก้ไขปัญหาการ ทุจริตทางทะเบียนเพื่อมิให้เป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์โดย มิชอบด้วยกฎหมาย แต่มาตรการตามข้อ 2.1 อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลบางกลุ่ม เช่น กลุ่มเด็กที่ยังไม่ได้จัดทำบัตร ประจำตัวประชาชนครั้งแรกตามที่กฎหมายกำหนด กลุ่มผู้ป่วยติดเตียงที่เคยทำบัตรประจำตัว ประชาชนแล้วแต่ในปัจจุบันยังไม่ได้ไปจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ภายใน 10 ปี หลังจากบัตร ประจำตัวประชาชนหมดอายุตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงกลุ่มคนชราที่อายุ 70 ปีขึ้นไป ที่กฎหมายกำหนดให้ถือบัตรเดิมไปตลอดชีพ เป็นต้น ดังนั้น จึงขอเสนอแนะมาตรการ ตามข้อ 2.1 “กรณีการถือรายการบุคคลที่ไม่มีความเคลื่อนไหวทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เป็นเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป” ไปพลางก่อน เพื่อที่สำนักทะเบียนกลางจักได้ศึกษาถึงข้อดีข้อเสีย ผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน และจักได้กำหนดมาตรการควบคุมการทุจริตสวมตัวทำบัตร ประจำตัวประชาชนเพื่อให้เกิดความรอบคอบต่อไป สำหรับมาตรการตามข้อ 2.2 “กรณีการจัดทำ บัตรประจำตัวประชาชนของบุคคลที่มีอายุเกิน 15 ปีขึ้นไป ที่ไม่มีรายการจัดทำบัตรประจำตัว ประชาชนมาก่อน ต้องรวบรวมเอกสารพร้อมความเห็นรายงานสำนักทะเบียนกลาง” ยังคงเป็น มาตรการควบคุมการทุจริตสวมตัวบัตรประจำตัวประชาชน โดยให้อำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และเมืองพัทยา ที่รับคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน จะต้องถือปฏิบัติตามนัยหนังสือ กระทรวงมหาดไทยข้างต้น และกรณีการปลดถือกระบบงานของสำนักทะเบียนกลาง ไม่ใช่เป็นการ พิสูจน์ตัวตนและยืนยันความถูกต้อง ซึ่งหากมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือ โดยทุจริต ยังถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตให้ทำบัตรประจำตัว ประชาชน

ในช่วงวันที่ 22 – 24 สิงหาคม 2566 ว่าที่ร้อยตรี ศราวุธ จันทวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พร้อมด้วยข้าราชการส่วนนิติการงานทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ลงพื้นที่ ติดตามภารกิจ ตรวจสอบและให้กำลังใจข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานในภารกิจด้านงานทะเบียนในพื้นที่ของศูนย์บริหารการทะเบียนภาค 2 จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสาขา สำนักทะเบียนอำเภอ สำนักทะเบียนท้องถิ่น และศูนย์บริการร่วมอำเภอ..อึม ในพื้นที่ภาคตะวันออก เพื่อรับฟังรายงานการปฏิบัติหน้าที่ ปัญหา/อุปสรรค รวมถึงมอบนโยบายของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และรัฐบาล และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนต่อไป ทั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจากสำนักทะเบียนทุกแห่งเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม สำนักบริหารการทะเบียนจะนำประเด็นปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในพื้นที่มาปรับปรุง เพื่อลดปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักทะเบียนอื่น ๆ ต่อไป

นายบรรจบ จันทรัตน์ รองอธิบดีกรมการปกครอง เป็นประธานในการประชุม
มอบรางวัลศาลเจ้ามาตรฐานและศึกษาดูงาน เยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม
การบริหารกิจการศาลเจ้า ประจำปี พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566
ณ โรงแรม เอส ดี อเวนิว ถนนบรมราชชนนี เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

นายแมนรัตน์ รัตนสุคนธ์ อธิบดีกรมการปกครอง นายผล ดำธรรม ผู้ว่าราชการ
จังหวัดสระบุรี พร้อมคณะทำงานต่าง ๆ ได้ร่วมกันลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบ
ลักษณะข้างสำคัญเบื้องต้น “พลายเอกชัย” โดยมี นายธนบดี พรหมสุข
ประธานกรรมการศูนย์อนุรักษ์ช้าง บริษัทช้างทองคำ ประเทศไทย จำกัด
พร้อมคณะผู้บริหาร ให้การต้อนรับและนำคณะอธิบดีกรมการปกครองรับฟัง
ข้อมูลและตรวจสอบคุณลักษณะสำคัญ 7 ประการ ในตัว “พลายเอกชัย”
เมื่อวันศุกร์ที่ 25 สิงหาคม 2566 ที่บ้านที่อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

ปัญหาทะเบียนและบัตรฯ Call Center 1548

คำถาม กรณีหญิงไทยจะจดทะเบียนสมรสกับหนุ่มลูกครึ่งไทย - เยอรมัน (ถือสองสัญชาติ มีบัตรฯ คนไทยแล้ว) อยากทราบว่า หนุ่มลูกครึ่งไทย - เยอรมันต้องมีหนังสือรับรองสถานภาพ โสดจากสถานทูตเยอรมัน มาแสดงเหมือนต่างด้าวทั่วไปหรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติ ที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ บุคคลที่มีสัญชาติอื่นต้องนำหนังสือรับรองสถานภาพการสมรสของสัญชาตินั้น ๆ มาแสดงต่อนายทะเบียนเพื่อใช้พิสูจน์ว่าอย่างน้อยตนมิได้มีคู่สมรสอยู่ขณะนั้น ในประเทศที่ตนถือสัญชาตินั้นอยู่ ประกอบกับนายทะเบียนไม่สามารถตรวจสอบ สถานภาพการสมรสจากฐานข้อมูลทะเบียนสมรสได้

คำถาม การจดทะเบียนรับรองบุตร กรณีมารดาเสียชีวิต บิดายื่นต่อศาล ศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนรับรองบุตรได้ ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2566 ต่อมาวันที่ 20 มิถุนายน 2566 บิดายื่นคำร้องเสียชีวิตและบุตรได้ไปขอรับหนังสือรับรองคดีถึงที่สุด ศาลออกให้ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2566 ต่อมาวันที่ 28 มิถุนายน 2566 บุตรได้นำเอกสารมาขอจดทะเบียนรับรองบุตร เรียนสอบถามว่าสำนักทะเบียนอำเภอควรดำเนินการอย่างไร รับจดทะเบียนรับรองบุตรได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้อง (บิดา) จดทะเบียนรับรองบุตร แต่ผู้ร้องมิได้ไปดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตร จนกระทั่งผู้ร้องถึงแก่ความตาย หลังจากนั้นบุตรได้นำคำสั่งศาลดังกล่าวไปยื่นขอจดทะเบียนรับรองบุตร ก็ทำให้บุตรนั้น เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายโดยการจดทะเบียนว่าเป็นบุตรของบิดาไม่ ซึ่งตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ระบุชัดว่า การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายจะต้องกระทำโดยบิดาของเด็กเท่านั้น (มาตรา 1547 และมาตรา 1548) ประกอบรายงานบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เรื่องเสร็จที่ 814/2552)

คำถาม กรณีบิดา,มารดาเสียชีวิตแล้วบุตรต้องการจดทะเบียนรับรองบุตรต้องทำอะไร เพื่อนำหลักฐานดังกล่าวเบิกเงินจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1546 บัญญัติว่า เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และหากฝ่ายบิดาประสงค์จะให้บุตรของตน เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายนั้น สามารถดำเนินการได้ 3 วิธี คือ 1) บิดามารดาสมรสกันในภายหลัง 2) บิดาได้จดทะเบียนว่าเด็กเป็นบุตร 3) ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรชอบ ด้วยกฎหมายตามนัยมาตรา 1547 แต่สำหรับกรณีดังกล่าวนี้ บุตรจำต้องร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาตามบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้น

คำถาม ข้าพเจ้าต้องการคัดทะเบียนสมรสของทวด แต่เนื่องจากทวดจดทะเบียนสมรสมาแล้ว ไม่สามารถดึงข้อมูลในระบบได้ โทรสอบถามไปที่สำนักทะเบียนอำเภอที่จดทะเบียนสมรส เพื่อให้เจ้าหน้าที่ค้นในแฟ้มประวัติ ทางเจ้าหน้าที่แจ้งว่าต้องจำวัน เดือน ปี พ.ศ. ที่จดทะเบียนสมรสได้ จึงจะค้นให้ได้ข้าพเจ้าได้สอบถามทวดแล้วซึ่งจำไม่ได้ว่าจดไว้เมื่อไร กรณีดังกล่าวสามารถทำอะไรได้บ้าง สามารถขอหนังสือรับรองการสมรสได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีเอกสารทะเบียนสมรส หรือทะเบียนครอบครัวประเภทใด ๆ เกิดการสูญหายและไม่สามารถตรวจสอบหรือขอคัดจากที่ใดได้ นายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือเขต แล้วแต่กรณี ควรแจ้งความ ต่อเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจกรณีเอกสารสูญหายเสียก่อนแล้วจึงสอบสวนข้อเท็จจริง พยานบุคคลและเอกสาร ที่เกี่ยวข้องด้วยความรอบคอบ พร้อมกับบันทึกหลักฐานประกอบการพิจารณาดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน เมื่อฟังได้ ข้อยุติโดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้ร้องเคยจดทะเบียนสมรสไว้จริง ก็สามารถออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ร้องได้ โดยถือปฏิบัติตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0310.2/9851 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2541

คำถาม บิดาได้ทำพินัยกรรมไว้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ โดยระบุในพินัยกรรมให้น้องชายเป็นผู้รับพินัยกรรมเมื่อบิดาเสียชีวิตแล้ว ต่อมาบิดาและน้องชายได้เสียชีวิต การจะรับพินัยกรรมจากสำนักทะเบียนอำเภอต้องทำอะไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบกำหนด

คำตอบ ตามกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 1672 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการทำพินัยกรรม ข้อ 8 9 10 11 และระเบียบการทำพินัยกรรม การตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก การถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก และการสละมรดก พุทธศักราช 2489 ตอนที่ 3 ข้อ 3 (ข.) กำหนดหลักเกณฑ์การส่งมอบพินัยกรรมไว้ว่า กรณีผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตแล้ว ผู้ขอรับพินัยกรรมคือ ผู้จัดการมรดก หรือถ้าไม่มีผู้จัดการมรดกให้อำเภอตรวจสอบสมุดทะเบียนพินัยกรรมว่าผู้ใดจะเป็นผู้ขอรับพินัยกรรมโดยพิจารณา ดังนี้

1. กรณีพินัยกรรมทำเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมือง บุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรม หรือ สิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด เป็นผู้ขอรับพินัยกรรม
2. กรณีพินัยกรรมทำเป็นแบบเอกสารลับ ผู้ขอรับพินัยกรรมคือ ชื่อบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรม ได้แจ้งไว้ในสมุดทะเบียนพินัยกรรม สั่งให้มอบพินัยกรรมให้เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว

ให้อำเภอสอบสวนผู้รับพินัยกรรม ถึงข้อที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ตายแล้ว หากผู้ขอรับพินัยกรรมตั้งผู้อื่น มาทำการแทน จะต้องมีหนังสือมอบฉันทะ ถ้ามีเหตุควรสงสัยให้เรียกพยานมาสอบสวนเพิ่มเติม และเมื่ออำเภอสอบสวนผู้ขอรับพินัยกรรมจนเป็นที่น่าพอใจแล้ว จึงมอบพินัยกรรมให้ไปโดยให้ผู้รับลงชื่อในทะเบียนพินัยกรรมและต้นข้าวใบรับ แล้วเก็บใบรับท่อนปลายรวมเรื่องไว้ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0402/ว 974 ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2534

Easy English with DOPA

Vocabulary

ส่วนราชการ
ภูมิภาค

Chief District Officer

/ชีฟ ดิส-ทริก
ออฟ-ฟิส-เชอร์/
(น.) นายอำเภอ

Senior Assistant Chief District Officer

/ซี-เนียร์ แอส-ซิส-แทนท์
ชีฟ ดิส-ทริก
ออฟ-ฟิส-เชอร์/
(น.) ปลัดอำเภออาวุโส

Assistant Chief District Officer

/แอส-ซิส-แทนท์
ชีฟ ดิส-ทริก
ออฟ-ฟิส-เชอร์/
(น.) ปลัดอำเภอ

ส่วนวิเทศสัมพันธ์ กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง Foreign Affairs Division, TSPB, DOPA

อ้างอิง: คู่มือภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารงานปกครอง

คู่มือ: คู่มือภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารงานปกครอง

ปีที่ 15 ฉบับที่ 8 ประจำเดือน สิงหาคม 2566